

Briuselis, 2026 m. liepos 16 d.
(OR. en)

12030/26

JAI 1016
MIGR 207
ASIM 43
RELEX 1039
FRONT 138
FIN 1091
COHAFA 68
ECOFIN 1024
CADREFIN 341

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. liepos 16 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 371 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI Dešimtoji metinė Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės įgyvendinimo ataskaita

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 371 final.

Pridedama: COM(2026) 371 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 07 16
COM(2026) 371 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Dešimtoji metinė Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės įgyvendinimo ataskaita

Turinys

1. Įvadas	1
1.1. Turkija ir pabėgėlių krizė.....	1
1.2. ES reagavimas į krizę ir Priemonės nustatymas	2
2. Priemonės veikimas	3
3. Finansavimo pajėgumas, trukmė ir pobūdis	4
4. Priemonės įgyvendinimas	6
5. Stebėseną, vertinimas ir auditas	14
6. Komunikacija ir matomumas	16
7. Išvados ir tolesni veiksmai.....	17

1. Įvadas

Pagal Komisijos sprendimo C(2015) 9500¹ (toliau – Sprendimas) 8 straipsnio 1 dalį Komisija privalo reguliariai informuoti Europos Parlamentą ir Tarybą apie Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės (toliau – Priemonė) įgyvendinimą. Pagal sprendimo 8 straipsnio 2 dalį, Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai kasmet privalo teikti Priemonės įgyvendinimo ataskaitą. Pirmoji metinė Priemonės įgyvendinimo ataskaita paskelbta 2017 m. kovo mėn.² Visas metines ataskaitas galima rasti Pabėgėlių rėmimo priemonės interneto svetainėje. Ši dešimtoji ataskaita grindžiama duomenimis iki 2026 m. sausio mėn. imtinai.

1.1.1. Turkija ir pabėgėlių krizė

Turkija dėl savo geografinės padėties yra svarbi pabėgėlių ir migrantų priėmimo ir tranzito šalis. Turkijos vyriausybės pateiktais duomenimis, 2026 m. sausio mėn. šalyje buvo 2 339 543 sirai, kuriems suteikta laikinoji apsauga, ir daugiau kaip 300 000 registruotų pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų, daugiausia iš Afganistano, Irako, Irano ir Somalio³⁴. Tai turėjo didelį poveikį priimančiosioms bendruomenėms. Užsitęsęs Sirijos pabėgėlių buvimas šalyje ir neteisėtai iš Afganistano į Turkiją atvykstančių asmenų skaičiaus didėjimas lemia tai, kad pabėgėlių, migrantų ir priimančiųjų bendruomenių socialinei sanglaudai kyla vis daugiau iššūkių. Remiantis Turkijos valdžios institucijų pateiktais duomenimis, daugiau kaip 600 000 sirų sugrįžo į Siriją po to, kai 2024 m. gruodžio mėn. žlugo B. al-Assado režimas. UNHCR vykdoma stebėseną rodo, kad nuo 2024 m. gruodžio 8 d. daugiau kaip 453 000 sirų savanoriškai grįžo iš Turkijos (2026 m. sausio 30 d. duomenimis). Taigi 2026 m. vasario mėn. bendras savanoriškai į Siriją nuo 2016 m. grįžusių asmenų skaičius pasiekė apie 1,3 mln. UNHCR atstovai stebi sienos perėjimo punktus ir savanorišką grįžimą rengdami individualius pokalbius. Turkijos valdžios institucijos pabrėžė, kad grįžimas turėtų būti savanoriškas, saugus, orus ir tvarkingas.

Regionė, per kurį driekiasi rytinės Viduržemio jūros regiono dalies maršrutas, nustatytų neteisėto sienos kirtimo atvejų skaičius apskritai toliau mažėjo, o tai rodo, kad bendradarbiavimas gali duoti rezultatų, nors rizika neišnyko. Regionė, per kurį eina rytinės Viduržemio jūros regiono dalies maršrutas, 2025 m. aptikti asmenys dažniausiai turėjo Afganistano pilietybę (27 proc.), Sudano pilietybę (18 proc.), Egipto pilietybę (16 proc.), Bangladešo pilietybę (7 proc.) ir Sirijos pilietybę (6 proc.). Sirijos piliečių neteisėto sienos kirtimo atvejų skaičius labai sumažėjo (88 proc.). Šiuo maršrutu keliaujantys asmenys daugiausia išvykdavo iš Turkijos (62 proc.) ir Libijos (38 proc.). Prie išorės jūrų sienų rizika ir žūtys tebėra didelės, nes organizuoti nusikaltėlių tinklai dažnai išnaudoja pažeidžiamus

¹ 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos sprendimas C(2015) 9500 dėl Sąjungos ir valstybių narių veiksmų derinimo taikant koordinavimo mechanizmą – pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę.

² https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/9dc8736f-c734-48be-8678-aca919a6a1bf_en.

³ <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>.

⁴ Turkijos prieglobsčio sistemos ypatybė yra susijusi su tuo, kad šalis 1951 m. Ženevos konvencijos 1967 m. Niujorko protokolą pasirašė su išlyga. Tai reiškia, kad didžioji dauguma pabėgėlių Turkijoje negali prašyti suteikti visateisį pabėgėlio statusą ir gali siekti tik sąlyginio pabėgėlio statuso; jei jis suteikiamas, būti šalyje leidžiama iki tol, kol pripažintas pabėgėlis perkeliamas į trečiąją šalį.

asmenis, sudarydami sąlygas neteisėtai kirsti sieną perpildytais ir standartų neatitinkančiais laivais.

Turkija toliau deda labai dideles pastangas pabėgėlių bei migrantų priėmimo ir jų poreikių tenkinimo srityje ir pakartojo esanti įsipareigojusi įgyvendinti 2016 m. kovo 18 d. ES ir Turkijos pareiškimą⁵ (toliau – Pareiškimas). ES ir Turkijos pareiškimas ir toliau davė konkrečių rezultatų 2025 m.

Vykdamas Pareiškime nurodytą perkėlimą į ES pagal schemą „1:1“, nuo 2016 m. balandžio mėn. iki 2025 m. gruodžio mėn. iš Turkijos į ES perkelta daugiau kaip 44 046 asmenys. 2024 m. gruodžio mėn. pasikeitus režimui Sirijoje, ES valstybės narės sustabdė perkėlimą iš Turkijos. Nuo 2016 m. iš Graikijos salų į Turkiją pagal schemą „1:1“ iš viso grąžinti 2 253 asmenys. Kadangi Turkijos valdžios institucijos neatšaukė savo 2020 m. kovo mėn. sprendimo dėl COVID-19 pandemijos sustabdyti grąžinimo operacijas pagal Pareiškimą, nuo to laiko jokios grąžinimo operacijos nevykdomos, nepaisant pakartotinių Europos Komisijos ir Graikijos valdžios institucijų prašymų.

2020 m. spalio mėn. Europos Vadovų Taryba susitarė pradėti įgyvendinti pozityvią ES ir Turkijos darbotvarkę. Nustatytos keturios prioritetinės sritys: i) muitų sąjungos veikimo gerinimas ir diskusijų dėl jos modernizavimo atnaujinimas; ii) migracija ir parama pabėgėliams; iii) aukšto lygio dialogai ir iv) žmonių tarpusavio ryšiai ir judumas. 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba pakartojo, kad ES, nors ir pasilieka galimybę proceso nebetęsti, tebėra pasirengusi laipsniškai ir proporcingai bendradarbiauti su Turkija, kad būtų sustiprintas bendradarbiavimas keliose bendro intereso srityse, jei bus laikomasi nustatytų sąlygų, išdėstytų 2021 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadose ir ankstesnėse Europos Vadovų Tarybos išvadose. 2023 m. lapkričio 29 d. paskelbtu bendru komunikatu sureaguota į 2023 m. birželio 29–30 d. Europos Vadovų Tarybos raginimą vyriausiajam įgaliotiniui ir Komisijai pateikti ataskaitą apie ES ir Turkijos santykių būklę. Komunikate pateikta keletas pasiūlymų, kaip suaktyvinti dvišalius santykius, be kita ko, migracijos valdymo ir finansinės paramos pabėgėliams bei priimančiosioms bendruomenėms srityse. Surengti du ES ir Turkijos aukšto lygio dialogai migracijos ir saugumo klausimais: 2023 m. lapkričio mėn. Briuselyje ir 2025 m. liepos mėn. Stambule.

1.2. ES reagavimas į krizę ir Priemonės nustatymas

Nuo 2011 m. Europos Sąjunga padėjo Turkijai priimti daugiau kaip 3 mln. pabėgėlių, daugiausia iš Sirijos. Reaguodama į ES valstybių narių raginimą skirti daugiau papildomų lėšų pabėgėliams Turkijoje remti, Komisija 2015 m. lapkričio 24 d. savo sprendimu, vėliau iš dalies pakeistu 2016 m. vasario 10 d., 2018 m. kovo 14 d. ir liepos 24 d., nustatė Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę. Priemonė – tai mechanizmas, kuriuo koordinuojamas tiek ES biudžete numatytų lėšų, tiek papildomų valstybių narių įnašų, į ES biudžetą įtrauktų kaip išorės

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>.

asignuotosios pajamos⁶, telkimo procesas. Valstybės narės politiškai įsipareigojo teikti nacionalinius įnašus pagal ES valstybių narių ir Europos Komisijos bendrą susitarimą, priimtą 2016 m. vasario 3 d. ir atnaujintą susitarus dėl antrosios Priemonės dalies⁷. Bendruoju susitarimu taip pat nustatyta sąlygų sistema.

2016 m. kovo 18 d. ES valstybių narių valstybių ir vyriausybių vadovai ir Turkija dar kartą patvirtino įsipareigojimą įgyvendinti bendrą veiksmų planą ir susitarė dėl papildomų priemonių, kuriomis siekiama sutvirtinti ES ir Turkijos ryšius ir spręsti migracijos krizę⁸. Turkija ir ES pripažino, kad reikia imtis papildomų skubių ir ryžtingų pastangų. Konkrečiau tariant, 2016 m. kovo 18 d. pasirašytame ES ir Turkijos pareiškime raginama suardyti neteisėtu žmonių gabenimu besiverčiančių asmenų verslo modelį ir suteikti gyvybe rizikuojantiems migrantams alternatyvą, kad būtų sustabdyta neteisėta migracija iš Turkijos į ES, taip pat paspartinti Priemonės įgyvendinimą.

Pirmajai Priemonės daliai (2016–2017 m.)⁹ iš viso skirta 3 mlrd. EUR, o antrajai daliai (2018–2019 m.) papildomai skirta 3 mlrd. EUR. Bendra Priemonės lėšų suma siekė iš viso 6 mlrd. EUR, kurie finansuojami iš ES biudžeto ir dvišalių valstybių narių įnašų. Iki 2020 m. gruodžio 31 d. Komisija buvo sudariusi sutartis dėl visų Priemonės veiklos asignavimų; iki 2025 m. pabaigos buvo išmokėta daugiau kaip 5,9 mlrd. EUR.

2. Priemonės veikimas

Priemonė yra koordinavimo mechanizmas, kuriuo naudojantis galima greitai, veiksmingai ir efektyviai telkti ES pagalbą pabėgėliams Turkijoje, užtikrinant patikimą finansų valdymą. Priemone užtikrinamas optimalus esamų ES finansavimo priemonių (pavyzdžiui, humanitarinės pagalbos ir (arba) paramos vystymuisi) sutelkimas, siekiant visapusiškai ir suderintai patenkinti pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių poreikius¹⁰.

Priemonės iniciatyvinis komitetas teikia strategines gaires dėl prioritetų, remtinų veiksmų rūšių, skirtinų sumų ir sutelktinų finansavimo priemonių, taip pat dėl sąlygų, susijusių su

⁶ Išorės pajamos pagal 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 (OL L 298, 2012 10 26, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/966/oj>) 21 straipsnio 2 dalies b punktą (įnašams, atliktiems 2016 m. ir iki 2018 m. rugpjūčio 1 d.) ir pagal 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 21 straipsnio 2 dalies a punkto ii papunktį, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (OL L 193, 2018 7 30, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/lt/pdf>.

⁸ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>.

⁹ Šie 3 mlrd. EUR – tai suma, kuri papildė 345 mln. EUR, kuriuos prieš Priemonės įgyvendinimo pradžią Komisija Turkijai jau buvo skyrusi reaguodama į Sirijos pabėgėlių krizę, be to, ta suma papildė valstybių narių teikiamą dvišalę pagalbą.

¹⁰ 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos sprendimo C(2015) 9500 2 straipsnis „Priemonės tikslai“.

Turkijos įsipareigojimų pagal 2015 m. lapkričio 29 d. ES ir Turkijos bendrą veiksmų planą (toliau – Bendras veiksmų planas)¹¹ vykdymu.

Vis dar svarbūs aspektai – Priemonės projektų tvarumas ir bendra Turkijos institucijų atsakomybė. Tvarumo ir poveikio svarba pabrėžta tiek 2024 m. balandžio mėn. Europos Audito Rūmų antrosios specialiosios ataskaitos rekomendacijose, tiek 2025 m. lapkričio mėn. Priemonės nepriklausomo galutinio vertinimo rekomendacijose. Prioritetinės pagalbos sritys nustatytos remiantis išsamiu ir nepriklausomu poreikių vertinimu, kuris buvo atnaujintas 2018 m.

Priemone koordinuojamas finansavimas, skiriamas pagal šias išorės finansavimo priemones¹²: i) humanitarinę pagalbą; ii) Europos kaimynystės priemonę; iii) Vystomojo bendradarbiavimo finansinę priemonę; iv) Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP) ir v) priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos. ES biudžeto lėšomis finansuojamos priemonės įgyvendinamos laikantis ES finansinių taisyklių ir reglamentų, taikomų tiek tiesioginiam, tiek netiesioginiam valdymui. Pagalbos įgyvendinimas priklausys nuo to, ar Turkija griežtai laikysis Bendro veiksmų plano ir Pareiškimo įsipareigojimų.

3. Finansavimo pajėgumas, trukmė ir pobūdis

Bendras Priemone koordinuojamas į dvi dalis padalytas biudžetas – 6 mlrd. EUR. Pagal antrąją dalį toliau įgyvendinama 11 projektų, kurių įgyvendinimo laikotarpis buvo pratęstas dėl COVID-19, 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimų ir nuolat aukšto infliacijos lygio Turkijoje. Galutinis mokėjimas pagal šešis projektus dar neatliktas, o veikla pagal penkias intervencines priemones dar nebaigta.

Pirmajai daliai skirta 3 mlrd. EUR, iš jų 1 mlrd. EUR skirtas iš ES biudžeto, o 2 mlrd. EUR dvišaliais įnašais skyrė valstybės narės. Antrąją dalį taip pat sudarė 3 mlrd. EUR – 2 mlrd. EUR skirta iš ES biudžeto, o 1 mlrd. EUR skyrė valstybės narės¹³.

Kalbant apie ES biudžeto lėšas, iš 1 mlrd. EUR ES biudžeto lėšų, skirtų 2016–2017 m., 2016 m. buvo sutelkta 250 mln. EUR, o 2017 m. – 750 mln. EUR. Iš 2 mlrd. EUR ES biudžeto lėšų, skirtų 2018–2019 m., 2018 m. buvo sutelkta 550 mln. EUR, o likusi suma – 2019 m.

¹¹ Žr. Komisijos sprendimo C(2015) 9500 su pakeitimais, padarytais Komisijos sprendimu C(2016) 855, 5 straipsnio 1 dalį.

¹² Europos kaimynystės priemonės ir vystomojo bendradarbiavimo finansinės priemonės įnašai buvo atitinkamai perkelti Pasirengimo narystei paramos priemonei bei ES patikos fondui ir pagal šias priemones panaudoti. Iš esmės visi įnašai į Priemonės biudžetą, skirti ES regioniniam patikos fondui, sukurtam reaguojant į Sirijos krizę (iš PNPP ir mažesniu mastu iš vystomojo bendradarbiavimo finansinės priemonės), buvo panaudoti nehumanitarinei pagalbai teikti.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>.

2016 m. valstybės narės Priemonės pirmajai daliai skyrė 677 mln. EUR, 2017 m. – 847 mln. EUR, 2018 m. – 396 mln. EUR, o 2019 m. – 80 mln. EUR. Antrajai daliai 2018 m. valstybės narės skyrė 68 mln. EUR, 2019 m. – 202 mln. EUR, 2020 m. – 265 mln. EUR, 2021 m. – 166 mln. EUR, 2022 m. – 165 mln. EUR, o 2023 m. – paskutinius mokėjimus (134 mln. EUR). Valstybių narių įnašai, kaip išorės asignuotosios pajamos, buvo tiesiogiai pervesti į ES biudžetą ir priskirti Pasirengimo narystei paramos priemonės ir humanitarinės pagalbos biudžeto eilutėms.

Valstybių narių įnašų į Priemonės biudžetą mokėjimo rodiklis iš esmės atitiko iš Priemonės mokamų išmokų, kurioms tie įnašai naudojami, rodiklį.

Papildoma ES parama pabėgėliams Turkijoje, nepatenkanti į Priemonės taikymo sritį

2020 m. 535 mln. EUR papildomai skirti humanitariniams veiksams Turkijoje remti ne pagal Priemonę; dėl jų visų buvo sudarytos sutartys ir visos lėšos buvo išmokėtos.

Atsižvelgdama į 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadas, Komisija 2021–2023 m. pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje sutelkė dar 3 mlrd. EUR, kad užtikrintų paramos tęstinumą prioritetinėse humanitarinės pagalbos, pagrindinių poreikių, švietimo, sveikatos, migracijos valdymo ir sienų kontrolės srityse. Didelė šio finansavimo dalis buvo sutelkta reaguojant į 2023 m. žemės drebėjimus Turkijoje – iš viso 355,6 mln. EUR buvo skirta socialinei ir ekonominei paramai ir infrastruktūrai.

Priėmus susitarimą dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos (DFP) tikslinimo, 2024 m. vasario mėn. Europos Vadovų Taryba nusprendė 2024–2027 m. laikotarpiu skirti dar 2 mlrd. EUR veiksmingam bendradarbiavimui migracijos srityje su ES nepriklausančiomis šalimis palaikyti, įskaitant paramą Sirijos pabėgėliams Turkijoje.

2024 m. gegužės mėn. konferencijoje dėl Sirijos Komisija įsipareigojo skirti 1 mlrd. EUR paramą pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje. Šią sumą sudarė 520 mln. EUR iš įprasto 2024 m. biudžeto, siekiant užtikrinti, kad pagalba pabėgėliams būtų toliau teikiama, ir 480 mln. EUR iš pirmiau minėto 2 mlrd. EUR asignavimo laikotarpio pradžioje, paliekant apie 1,5 mlrd. EUR 2025–2027 m. Į 1 mlrd. EUR paketą įtrauktos penkios priemonės, kuriomis daugiausia dėmesio skiriama: i) švietimui (80 mln. EUR); ii) pagrindiniams poreikiams, sveikatos priežiūrai, savivaldybių paslaugoms ir socialinei sanglaudai (421 mln. EUR); iii) migracijos valdymui ir sienų kontrolei (398 mln. EUR); iv) atidėjiniams galimam būsimam Europos investicijų banko bendradarbiavimo atnaujinimui, dėl kurio gali būti teikiamos paskolos su pabėgėliais susijusioms investicijoms (75 mln. EUR), ir v) humanitarinei pagalbai (26 mln. EUR).

Remdamasi šiuo įsipareigojimu, Komisija suplanavo išsamų priemonių rinkinį pagal likusį 2025–2027 m. biudžetą. Iki 2025 m. pabaigos iš viso skirta 1,311 mlrd. EUR ir priimti atitinkami finansavimo sprendimai. Iš tos sumos 1,151 mlrd. EUR pagal 2025–2027 m. daugiametį paramos paketą įsipareigota skirti tokiose srityse kaip esminiai poreikiai, įskaitant

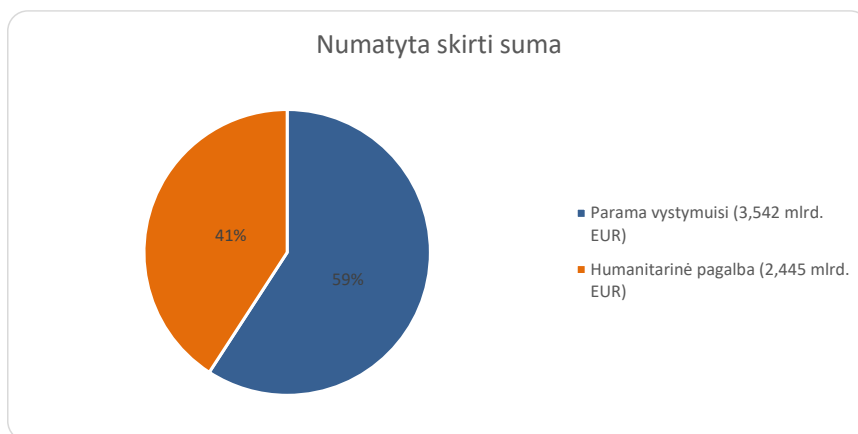
pagrindinius poreikius, sveikatos priežiūra ir švietimas (839 mln. EUR); parama savanoriškam grįžimui (150 mln. EUR) ir v) sienų valdymas (161 mln. EUR). Be to, 160 mln. EUR atskirai skirta tolesnei integruotai paramai švietimui pagal programą PIKTES (Sirijos vaikų integracijos į Turkijos švietimo sistemą skatinimas), o 40 mln. EUR – humanitarinei pagalbai. 2026 m. dar turi būti paskirstytas 195 mln. EUR likutis iš 2027 m. biudžeto.

Bendra pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje nuo 2011 m. skirtos ES paramos suma siekia 12,4 mlrd. EUR. Tai apima 2011–2016 m. sutelktą 345 mln. EUR paramą pabėgėliams, 6 mlrd. EUR sumą pagal Priemonę, 535 mln. EUR tarpinį finansavimą 2020 m., 3 mlrd. EUR papildomą finansavimą 2021–2023 m., 1 mlrd. EUR 2024 m. ir papildomus 1,5 mlrd. pagalbos EUR iki 2027 m. pabaigos.

4. Priemonės įgyvendinimas

Priemonė įgyvendinama kaip humanitarinė pagalba ir parama vystymuisi. Pagal pirmąją dalį 1,4 mlrd. EUR skirta humanitarinei pagalbai, o 1,6 mlrd. EUR – paramai vystymuisi. Kadangi Sirijos krizė užsitęsė, pagal antrąją dalį vykdomais intervenciniais veiksmais daugiausia dėmesio buvo skiriama socialinės ir ekonominės paramos veiklai ir pragyvenimo galimybių kūrimui. Pagal antrąją dalį beveik 1,06 mlrd. EUR skirta humanitarinei pagalbai, o 1,9 mlrd. EUR – paramai vystymuisi¹⁴.

Toliau nurodyta, kaip paskirstytos visos Priemonės humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi lėšos nuo 2025 m. gruodžio mėn.:

Išsami informacija pateikiama internetinėje projektų lentelėje¹⁵.

¹⁴ Likusi 60 mln. EUR suma skirta administracinei ir operacinei pagalbai, kuri teikiama Priemonės įgyvendinimo reikmėms.

¹⁵ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en.

Pagal Priemonę teikiama pagalba grindžiama projektais. Išmokamos lėšos priklauso nuo Priemonės intervencinių veiksmų įgyvendinimo pažangos. Parama pagal priemonę apima pagalbą tiek pabėgėliams, tiek priimančiosioms bendruomenėms.

Pagal Priemonę teikiama **humanitarinė pagalba** pažeidžiamiausiems pabėgėliams, skiriant pakankamą paramą pagrindiniams poreikiams patenkinti ir apsaugai užtikrinti¹⁶. Be to, paslaugų teikimo spragos šalinamos pasitelkiant specializuotas agentūras ir partnerius, vykdančius veiklą prioritetinėse sveikatos priežiūros ir švietimo srityse. ES teikiama humanitarinė pagalba grindžiama 2007 m. Europos konsensusu dėl humanitarinės pagalbos¹⁷, kuriame nustatyta, kad ES, kaip humanitarinės pagalbos teikėja, laikosi humanitarinių žmoniškumo, neutralumo, nešališkumo ir nepriklausomumo principų, kaip nurodyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 214 straipsnyje ir Humanitarinės pagalbos reglamente (Nr. 1257/96)¹⁸¹⁹.

Pasitelkus 21 partnerį, pagal Priemonės pirmosios ir antrosios dalies humanitarinį komponentą iš viso įgyvendinti 65 projektai. Įgyvendinant šiuos projektus atsižvelgiama į pagrindinius Turkijoje esančių pažeidžiamiausių pabėgėlių poreikius, užtikrinama jų apsauga, švietimas ir sveikatos priežiūra. Įgyvendinant pirmąją dalį humanitarinei pagalbai skirta ir sutartimis patvirtinta beveik 1,4 mlrd. EUR ir išmokėta 1,4 mlrd. EUR; įgyvendinant antrąją dalį sutartimis patvirtinta 1,06 mlrd. EUR, o išmokėta beveik 1,05 mln. EUR.

Parama vystymuisi padeda tenkinti ilgalaikius pabėgėlių poreikius, susijusius su sveikatos priežiūra, švietimu ir socialiniu bei ekonominiu vystymusi, visų pirma su viešųjų paslaugų prieinamumu ir pragyvenimo galimybėmis, taip pat su savivaldybių infrastruktūra. Be to, teikiant paramą vystymuisi daug dėmesio skiriama pažeidžiamoms grupėms ir į intervencinius veiksmus integruojamas lyčių aspektas, pavyzdžiui, tokie klausimai kaip moterų ir mergaičių apsauga nuo seksualinio smurto ir smurto dėl lyties, taip pat galimybių naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis didinimas.

Pagal Priemonės vystymosi komponentą toliau buvo daroma pažanga įgyvendinant 26 projektus, dėl kurių sutartys sudarytos pagal pirmąją dalį. Penkiolikai iš šių projektų įgyvendinti iš Europos Sąjungos regioninio patikos fondo, sukurto reaguojant į krizę Sirijoje, iš viso skirta 293 mln. EUR kartu su asignavimu, administruojamu tiesiogiai pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę²⁰.

¹⁶ Pagal Priemonę apsaugai iš viso skirta 352 mln. EUR, visų pirma humanitarinės pagalbos pavidalu. Veikla apėmė pabėgėlių registravimą ir tikrinimą, Turkijos migracijos valdymo institucijos institucinių gebėjimų stiprinimą ir tikslines pažeidžiamų grupių apsaugos intervencines priemones. Apsauga taip pat buvo integruota į tokias sritis kaip pagrindiniai poreikiai, sveikata ir švietimas.

¹⁷ Tarybos ir valstybių narių vyriausybių atstovų bendras pareiškimas.

¹⁸ 1996 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/96 dėl humanitarinės pagalbos.

¹⁹ Europos Komisijos teikiama humanitarinė pagalba grindžiama metiniais konkrečioms šalims skirtais humanitarinės pagalbos įgyvendinimo planais. Komisijos ir jos partnerių bendradarbiavimo humanitarinės pagalbos srityje sistema yra nustatyta Komisijos finansiniais ir administraciniais pagrindų susitarimais su tarptautinėmis organizacijomis ir partnerystės pagrindų susitarimais su nevyriausybėmis organizacijomis.

²⁰ Pagal Priemonę PNPP lėšos administruojamos laikantis Finansinio reglamento antros dalies IV antraštinės dalies taisyklių dėl išorės veiksmų ir paties reglamento taikymo taisyklių.

Iš visos 3,5 mlrd. EUR sumos, kuri paramai vystymuisi skirta pagal abi dalis, įgyvendinantiems partneriams išmokėta 3,4 mlrd. EUR²¹. 2025 m. gruodžio mėn., įgyvendinant pirmąją dalį paramai vystymuisi skirta ir sutartimis patvirtinta 1,6 mlrd. EUR ir išmokėta 1,6 mlrd. EUR; įgyvendinant antrąją dalį sutartimis patvirtinta 1,9 mlrd. EUR, o išmokėta daugiau kaip 1,8 mln. EUR.

Pagal Priemonės vystymosi komponentą sudaryta 11 sutarčių, kurios tebevykdomos.

2025 m. Priemonės įgyvendinimui įtakos turėjo labai didelė infliacija Turkijoje ir su valiutos kursu susiję iššūkiai.

Priemonės intervenciniai veiksmai kiekvienoje prioritetinėje srityje

Pažanga, pasiekta kiekvienoje prioritetinėje srityje, finansuojama pagal abi Priemonės dalis, pristatoma Priemonės stebėsenos ataskaitose²². Pasiekta svarbių rezultatų toliau nurodytose prioritetinėse srityse.

Švietimas

Švietimo paramai pagal Priemonę ir papildomai paramai pabėgėliams iš viso skirta 2,51 mlrd. EUR. Pagal Priemonės humanitarinę komponentą švietimui skirta daugiau kaip 181 mln. EUR.

Pagal Sąlyginio pinigų pervedimo švietimui programą (CCTE IV) remiamas pabėgėlių vaikų priėmimas į mokyklas ir mokyklų lankymas, kas mėnesį pabėgėlių šeimoms skiriant išmokas su sąlyga, kad moksleiviai reguliariai lankys mokyklą. 2025 m. pagal programą CCTE VI buvo paremta iki 540 292 pažeidžiamų pabėgėlių vaikų: reguliariai valstybines mokyklas lankantiems vaikams skirti sąlyginiai pinigų pervedimai švietimo srityje. Bendras vaikų, gaunančių finansinę paramą švietimo srityje, skaičius buvo 1 054 173. Iš viso 49 418 pabėgėlių vaikų, kuriems gresia pavojus, per Turkijos vyriausybės socialinių paslaugų centrus ir Turkijos Raudonojo Pusmėnulio bendruomenės centrus pasinaudojo apsaugos paslaugomis. Pagal CCTE IV programą iš viso buvo pateikta 61 318 prašymų.

2025 m. rugsėjo mėn. paramos pinigais lygis buvo dar kartą pakoreguotas (pagal Turkijos lirą), kad būtų sušvelnintas neigiamas didelės infliacijos poveikis. Tačiau dėl į Siriją grįžusių asmenų, finansinių sunkumų ir griežto tikrinimo sistemos, susijusios su gavėjo adresu, taikymo, studentų, kurie naudoja programą, skaičius per metus šiek tiek sumažėjo. Pagal šią sistemą šeimų, kurioms suteikta laikinoji apsauga ir kurios pakeitė gyvenamąją vietą be išankstinio valdžios institucijų (Migracijos valdymo regioninių departamentų) sutikimo, statusas sustabdytas, todėl joms nebebuvo taikytos socialinės paramos programos.

²¹ Į šią sumą taip pat įskaičiuotos išmokos pagal ES regioninio patikos fondo, sukurto reaguojant į krizę Sirijoje, įgyvendinamus projektus, kuriems dar neskirta lėšų iš ES biudžeto.

²² https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en.

2023 m. sausio mėn. Nacionalinio švietimo ministerija baigė įgyvendinti antrąją Priemonės pavyzdinės 400 mln. EUR programos (Įtraukaus sirų vaikų švietimo Turkijos švietimo sistemoje skatinimas (PIKTES II)) antrąjį etapą. Po to pradėtas įgyvendinti projektas – PIKTES+²³, kurio bendras biudžetas – 300 mln. EUR ir kuris (iki 2025 m. spalio mėn.) finansuojamas kaip papildoma pagalba pabėgėliams Turkijoje. 2025 m. sausio mėn. mokytojų atlyginimų mokėjimo tikslais PIKTES+ buvo papildyta nauja 80 mln. EUR vertės sutartimi – PIKTES+ II dalimi. 2025 m. rugsėjo mėn. ši sutartis buvo pervadinta PIKTES IV ir papildyta 160 mln. EUR, taigi bendra vertė siekia 240 mln. EUR. 2026 m. ši suma bus padidinta iš viso dar 180 mln. EUR, o bendra PIKTES IV suma bus 420 mln. EUR.

Šioje prioritetinėje srityje bendras ES pagalbos pabėgėliams tikslas ir toliau buvo visų pabėgėlių vaikų integravimas į oficialią Turkijos švietimo sistemą, įtraukiant mokyklos nelankančius vaikus ir kuriant saugius mokymosi būdus, taip pat gerinant mokymosi rezultatus. 2024–2025 akademisiais metais visoje Turkijoje formaliojo švietimo įstaigas lankė 938 610 pabėgėlių vaikų. Tačiau daugiau kaip 225 000 vaikų vis dar nelanko mokyklos, o tai rodo, kad galimybės švietimo srityje vis dar yra nepakankamos (Nacionalinio švietimo ministerija, 2025 m.). Mokyklas lankančių vaikų skaičius taip pat padarė didelį spaudimą Turkijos viešojo švietimo sistemai: reikėjo didelių investicijų į švietimo infrastruktūrą, pedagoginį personalą ir paramos paslaugas.

Pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių studentų, gaunančių pagal Priemonę remiamas stipendijas lankyti techninio ir profesinio mokymo arba aukštojo mokslo įstaigas, skaičius siekia 72 331. Dauguma šių studentų buvo pabėgėliai; išlaikyta lyčių pusiausvyrą. Įgyvendinant projektus, kuriais nuo Priemonės įgyvendinimo pradžios buvo remiamas aukštasis mokslas, 7 156 aukštųjų mokyklų studentams skirtos stipendijos: 4 337 studentai buvo sirai, 178 – ne sirai ir 2 641 – Turkijos studentai.

Pagal Priemonę taip pat buvo toliau remiama švietimo infrastruktūros plėtra ir sprendžiama mokyklų perpildymo problema. Padaryta didelė pažanga, susijusi su modernizuotų ir įrengtų švietimo įstaigų skaičiumi. Svarbus modernizavimo rezultatas – pradinėse ir vidurinėse mokyklose įrengta 8 700 išmaniųjų lentų. Iki šiol naudojant Priemonės paramą modernizuoti daugiau kaip 17 726 infrastruktūros objektai.

Be to, pagal projektus „Švietimas visiems krizės metu“ ir „Švietimo infrastruktūra atsparumui didinti“ buvo pastatyta 214 mokyklų ir pradėtos teikti švietimo paslaugos. 50 mokyklų elektros energiją gauna iš saulės baterijų plokščių, įrengtų ant mokyklų stogų, o 41 mokykloje buvo įgyvendintos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės.

2024 m. pasirašytos sutartys dėl švietimo infrastruktūros atkūrimo Turkijoje, visų pirma po 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimų. Šiuo finansavimu siekiama pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms suteikti daugiau galimybių gauti išsilavinimą.

²³ Įtraukaus vaikų švietimo Turkijos švietimo sistemoje skatinimas (PIKTES+).

Apsauga

Apsaugai pagal Priemonę paremti ir papildomai paramai pabėgėliams iš viso buvo skirta 392 mln. EUR, daugiausia per humanitarinio komponento projektus.

Pagal Priemonės humanitarinį komponentą remiamas pabėgėlių registravimas ir tikrinimas siekiant legalizuoti jų statusą Turkijoje ir padėti jiems gauti paslaugas. Remtos Turkijos migracijos valdymo institucijos pastangos registracijos srityje ir sustiprinti jos instituciniai ir techniniai pajėgumai. Kartu su atskirais intervenciniais apsaugos veiksmais, kuriais siekiama užpildyti spragas ir reaguoti į konkrečius poreikius ir asmenų, kuriems kyla pavojus, aplinkybes, apsauga taip pat integruota į kitus humanitarinio atsako strategijos ramsčius (pagrindinių poreikių, sveikatos priežiūros, švietimo). Bendras tikslas – geriau spręsti pabėgėlių pažeidžiamumo problemą, įteisinti jų statusą ir įtraukti juos į platesnį viešųjų ir JT / NVO paslaugų tinklą. Ataskaitiniu laikotarpiu parama ir toliau buvo orientuojama į pažeidžiamiausias grupes (pvz., sezoninius žemės ūkio darbuotojus migrantus, pagrindines pabėgėlių grupes²⁴). Be to, įgyvendinant ES patikos fondo, sukurto reaguojant į krizę Sirijoje, lėšomis finansuojamus projektus buvo remiami bendruomenių centrai, kurie priima pabėgėlius ir imasi veiksmų, kad pažeidžiami pabėgėliai pradėtų gauti tinkamas paslaugas.

Sveikata

Sveikatos priežiūros paramai pagal Priemonę ir papildomai paramai pabėgėliams iš viso skirta 1,24 mlrd. EUR.

Pagrindinis Priemonės finansavimo ramstis – projektas SIHHAT, pagal kurį Turkijoje teikiama parama migrantų sveikatos srityje. Projektas finansuotas keturiais asignavimais iš eilės: 300 mln. EUR 2016 m., 210 mln. EUR 2020 m., 210 mln. EUR 2023 m. ir 50 mln. EUR 2024 m. Pagal SIHHAT remiamos Turkijos sveikatos apsaugos ministerijos pastangos visiems pabėgėliams užtikrinti galimybę nemokamai ir vienodomis sąlygomis naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis. 32 provincijose iš viso veikia 182 migrantų sveikatos centrai, o 3 500 sveikatos priežiūros darbuotojų, iš kurių daugiau kaip 76 proc. yra Sirijos kilmės, dirba ES remiamose įstaigose. SIHHAT III bus toliau įgyvendinamas iki 2026 m. pabaigos. SIHHAT III užtikrina, kad būtų toliau teikiamos pabėgėlių sveikatos priežiūros paslaugos – 2026 ir 2027 m. tam skirta papildoma 190 mln. EUR ES parama.

Dvi pagal Priemonę finansuojamos ligoninės – Dertjelio (Chatajaus provincijoje) ir Kiliso – veikia visu pajėgumu nuo 2022 m. ir teikia pagrindines sveikatos priežiūros paslaugas po 2023 m. žemės drebėjimų, kai abiejų ligoninių pajėgumai buvo padidinti iki 400 lovų. Be to, programą SIHHAT papildė kiti veiksmai: pagal Priemonę statomi ir renovuojami migrantų sveikatos priežiūros centrai, perkama medicinos įranga ir motinystės reikmenų rinkiniai,

²⁴ Tai, be kita ko, pabėgėliai, gyvenantys labiausiai nuo 2023 m. žemės drebėjimų nukentėjusiose provincijose, ir pažeidžiamos pabėgėlių ir migrantų grupės, turinčios specialių apsaugos poreikių (pvz., vienišų tėvų namų ūkiai, asmenys su negalia, smurtą dėl lyties išgyvenę asmenys, LGBTIQ+ asmenys), įskaitant apie 300 000 mokyklos nelankančių vaikų.

renovuojami fizinės terapijos ir reabilitacijos skyriai. 2025 m. pradėti 26 sveikatos centrų statybos darbai, 59 ligoninėms pristatyta 8,1 mln. EUR vertės medicinos reikmenų.

Kalbant apie humanitarinę pagalbą, pažeidžiamiesiems pabėgėliams su negalia Reichenlyje (Chatajaus provincijoje) ir Gaziantepė toliau teikiama visapusiška gyvybiškai svarbi pagalba. Tai apima tiesiogines fizinės reabilitacijos paslaugas, psichikos sveikatos priežiūros paslaugas ir psichosocialinę paramą, taip pat protezų, ortopedinių priemonių ir kitų pagalbinių priemonių tiekimą.

Savivaldybių infrastruktūra

Savivaldybių infrastruktūrai paremti pagal Priemonę ir papildomai paramai pabėgėliams iš viso skirta 509 mln. EUR.

Pagal Priemonę remiamos įvairios savivaldybės – teikiamos pagrindinės komunalinės paslaugos, įskaitant vandens tiekimą, sanitarijos paslaugas ir kietųjų atliekų tvarkymą. Taip pat remiama vietos infrastruktūra – teikiamos rekreacinės paslaugos. Kalbant apie laisvalaikio infrastruktūrą, užbaigti 23 objektai (jaunimo centrai, futbolo aikštės ir teniso kortai), o 2026 m. balandžio mėn. planuojama surengti konkursus dėl dar aštuonių sporto kompleksų. Baigta statyti 13 pagrindinių vandentvarkos ir kietųjų atliekų infrastruktūros objektų (pagal Pasaulio banko valdomas sutartis) Adanos, Konijos, Kachramanmarašo, Kaiserio ir Osmanijos provincijose. Kitų trijų sutarčių dėl vandentvarkos darbų (valdomų Prancūzijos plėtros agentūros, pranc. k. *Agence Française de Développement*) įgyvendinimas buvo užbaigtas Gaziantepė ir Šanlıurfoje, o kiti projektai Kilise, Šanlıurfoje, Gaziantepė, Mersine, Mardine, Adijamane, Malatijoje ir Chatajuje toliau įgyvendinami.

Pagrindiniai poreikiai ir socialinė bei ekonominė parama

Pagrindiniams poreikiams paremti, taip pat socialinei ir ekonominei paramai pagal Priemonę ir papildomai paramai pabėgėliams iš viso skirta 4,38 mlrd. EUR.

Šioje prioritetinėje srityje vykdomais intervenciniais veiksmais siekiama padėti patenkinti pažeidžiamiausių pabėgėlių pagrindinius poreikius ir stiprinti pabėgėlių atsparumą bei gebėjimą pasirūpinti savimi. Taip turėtų būti sudarytos sąlygos laipsniškai tapti nepriklausomiems nuo socialinės paramos ir pereiti prie geresnio gebėjimo pasirūpinti savimi ir geresnių pragyvenimo galimybių.

Pagal Priemonę teikiant paramą pagrindiniams poreikiams patenkinti, daugiau kaip 2,6 mln. pabėgėlių gavo tiesioginę paramą, leidžiančią jiems gyventi oriai. Iki 2023 m. liepos mėn. didžioji paramos dalis buvo teikiama per Neatidėliotinos minimalios socialinės apsaugos sistemą (ESSN) – socialinės pagalbos programą, pagal kurią kas mėnesį daugiau kaip 1,6 mln. pažeidžiamų pabėgėlių per debetinių kortelių sistemą pervedamos piniginės išmokos.

Pagal antrąją Priemonės dalį Šeimos ir socialinių paslaugų ministerija užbaigė 245 mln. EUR tiesioginės dotacijos įgyvendinimą. Ši dotacija leido teikti mėnesinę finansinę paramą, panašią į socialinę paramą, teikiamą pažeidžiamiesiems asmenims per Turkijos socialinės apsaugos sistemą, t. y. papildomą ESSN (C-ESSN). Projektas buvo vykdomas lygiagrečiai su ESSN ir juo buvo teikiama parama vienišų tėvų, vyresnio amžiaus žmonių ir asmenų su negalia (įskaitant sunkią negalią turinčius asmenis) namų ūkiams. 2024 m. programų C-ESSN ir ESSN tęstinumas buvo užtikrintas pasinaudojus 3 mlrd. EUR papildoma parama pabėgėliams, sutelkta 2021–2023 m.²⁵ kitu pagrindu nei Priemonė. Nuo to laiko abi programos buvo sujungtos į vieną sutartį. 2023 m. liepos mėn. su Šeimos ir socialinių paslaugų ministerija pasirašyta nauja paramos grynaisiais pinigais programa „Pabėgėlių Turkijoje socialinės apsaugos sistema“ (SSN) (781 mln. EUR). Šios priemonės diegimas reiškia, kad įgyvendinant ESSN pereinama nuo humanitarinės pagalbos prie ilgalaikės paramos vystymuisi. Dabartinė programa (SSN), kurios biudžetas 2025 m. lapkričio mėn. padidintas iki 906 mln. EUR, padeda beveik milijonui pabėgėlių patenkinti savo pagrindinius kasdienes poreikius. Pastebėta, kad dėl savanoriško grįžimo ir tikslinės atrankos metodikos atnaujinimo labai sumažėjo paramos gavėjų skaičius. Nors 2025 m. sausio mėn. SSN paramos gavėjų skaičius buvo maždaug 1,4 mln., iki 2025 m. gruodžio mėn. šis skaičius sumažėjo iki 972 000 (daugiau kaip 40 proc. sumažėjimas).

Pabėgėliams toliau teikiama papildoma socialinė ir ekonominė parama, kad jiems būtų sudarytos palankesnės sąlygos patekti į darbo rinką. ES strategija šioje prioritetinėje srityje apima tiek pasiūlą, tiek paklausą darbo rinkoje. Pagrindinės paramos rūšys apima techninį ir profesinį rengimą ir mokymą, trumpalaikius profesinio mokymo kursus, įskaitant mokymą darbo vietoje, socialinių emocinių įgūdžių ugdymą, profesinio konsultavimo ir paramos paslaugas, taip pat paramą darbo leidimui gauti.

Dalyvauti trumpalaikiuose profesinių įgūdžių ugdymo kursuose užsiregistravo apie 85 000 dalyvių, iš kurių 78 500 (pusė moterų) mokymą baigė. Be to, ES lėšomis²⁶ įsteigtose arba išplėstose įmonėse sukurta daugiau kaip 37 000 naujų arba patobulintų darbo vietų.

Antroje pagrindinėje programos dalyje daugiausia dėmesio skiriama naujų įmonių steigimui ir esamų įmonių plėtrai teikiant materialinę ir nematerialinę paramą, kad būtų pagerintas oficialių darbo vietų kūrimas. Užimtumo rėmimo ir paramos perėjimui prie darbo rinkos projektuose (ISDEP I ir ISDEP II), įgyvendinamuose bendradarbiaujant su Turkijos užimtumo agentūra (İŞKUR) ir su Darbo ir socialinės apsaugos ministerijos Tarptautinės darbo jėgos generaliniu direktoratu (DG ILF), daugiausia dėmesio skiriama oficialaus pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių narių užimtumo didinimui. Projektas ISDEP I sėkmingai užbaigtas 2024 m. Pagal jį teiktos dotacijos verslininkams, įskaitant verslumo mokymą, taip pat materialinė ir

²⁵ 2022 m. lapkričio 4 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas C(2022) 7822 dėl piniginių paramos teikimo pažeidžiamiesiems pabėgėliams Turkijoje individualios priemonės finansavimo 2022 ir 2023 m.; 2022 m. gruodžio 7 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas C(2022) 8887 dėl pagrindinių pabėgėlių poreikių tenkinimo ir perėjimo prie pragyvenimo galimybių Turkijoje tolesnio rėmimo individualios priemonės finansavimo 2022 m.

²⁶ WB ISDEP II (IPA/2020/417–830) duomenys neįtraukiami dėl duomenų netikslumo problemų, kurias SUMAR bando išspręsti.

nematerialinė parama tiek pabėgėliams, tiek priimančiosioms bendruomenėms, siekiant kurti darbo vietas glaudžiai bendradarbiaujant su Turkijos Smulkiosios ir vidutinės pramonės vystymo organizacija (KOSGEB) ir Turkijos plėtros ir investicijų banku (TKYB).

Projektu ENHANCER – verslumo gebėjimų stiprinimas siekiant tvarios socialinės ir ekonominės integracijos ir Socialinio verslumo, įgalėjimo ir sanglaudos pabėgėlių ir priimančiosiose bendruomenėse Turkijoje projektais siekiama to paties tikslo ir jie įgyvendinami bendradarbiaujant su Pramonės ir technologijų ministerija. Papildomi projektai vykdomi užimtumo žemės ūkyje, profesinio mokymo ir pameistrystės srityse. 2024 m. pasirašytos papildomos socialinės ir ekonominės paramos sutartys. Jos apima sutartis, kuriomis siekiama pagerinti tvarius pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių pragyvenimo šaltinius ir oficialų užimtumą nuo 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimų nukentėjusiose vietovėse.

Migracijos valdymas

Savivaldybių infrastruktūrai paremti pagal Priemonę ir papildomai paramai pabėgėliams²⁷ iš viso skirta 1,19 mlrd. EUR.

Užbaigti du pagal pirmąją dalį finansuojami projektai, kurių bendra vertė – 80 mln. EUR. Pagal pirmąjį projektą ES parama buvo teikiama Turkijos pakrančių apsaugos pajėgų paieškos ir gelbėjimo pajėgumams stiprinti, o įgyvendinant antrąjį projektą buvo siekiama padėti Turkijos migracijos valdymo institucijai administruoti grąžinimą iš ES.

2024 m. toliau buvo įgyvendinami trys projektai, kuriems skirta 30 mln. EUR papildoma parama pabėgėliams, siekiant: i) stiprinti Turkijos migracijos valdymo institucijos gebėjimus kovoti su neteisėta migracija; ii) gerinti sienų valdymo agentūrų tarpžinybinį bendradarbiavimą oro uostuose ir iii) toliau teikti operacinę paramą užsieniečių sulaikymo centrų valdymui.

Nuo 2024 m. įgyvendinama 2023 m. gruodžio mėn. pasirašyta 220 mln. EUR vertės sutartis dėl projekto „Turkijos rytinių ir pietrytinių sienų, įskaitant sausumos sienos perėjimo punktus, stiprinimas“ (SAFE). Projektu siekiama toliau stiprinti sienų valdymą prie rytinių ir pietrytinių Turkijos sienų įrengiant šiuolaikinę ryšių ir stebėjimo bei išmaniąją apšvietimo įrangą.

398 mln. EUR suma, skirta kaip papildoma parama pabėgėliams pagal 2024 m. finansavimo sprendimą Turkijos migracijos ir sienų valdymo pajėgumams remti, daugiausia skiriama: i) savanoriškam grįžimui į kilmės šalis; ii) tarptautinių ir laikinųjų apsaugos procedūrų stiprinimui; iii) neteisėto migrantų gabenimo prevencijai; iv) sausumos ir jūrų sienų saugumui v) teisėtai migracijai ir vi) priemonei SAFE (skirta papildoma 50 mln. EUR suma). 2025 m. sudarytos sutartys dėl visų 398 mln. EUR.

Be kita ko, 2025 m. rugpjūčio mėn. pradėtas įgyvendinti 95 mln. EUR vertės projektas, kuriuo stiprinami nacionaliniai savanoriško, saugaus, oraus ir tvarkingo grįžimo į Siriją mechanizmai.

²⁷ Į šią sumą neįeina 150 mln. EUR, skirtų pagal HOME priemones.

Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro (UNHCR) įgyvendinamu projektu: i) didinami migracijos valdymo institucijos pajėgumai nagrinėti savanoriško grįžimo atvejus pagal tarptautinius standartus; ii) išplečiama UNHCR nepriklausoma grąžinimo stebėseną ir iii) teikiama vienkartinė transporto pagalba sirams, kurie pateikė prašymą dėl savanoriško grįžimo (apie 190 000 asmenų per trejus metus iki 2028 m. rugpjūčio mėn.). 2025 m. gruodžio mėn. duomenimis, pagal projektą 16 752 grąžinami asmenys buvo gavę transporto pagalbą grynaisiais pinigais.

Be to, 2025 m. priimtame finansavimo sprendime numatyta: i) pirmoji papildoma suma (150 mln. EUR) bandomosios intervencijos priemonėms siekiant sudaryti palankesnes sąlygas saugiam, tvarkingam, savanoriškam ir oriam Sirijos pabėgėlių grįžimui ir ii) antroji papildoma suma (161 mln. EUR) SAFE, kad būtų užbaigtas visų stebėjimo sistemų įrengimas prie Turkijos sienų su Iranu ir Iraku. Projektą SAFE planuojama užbaigti iki 2028 m. pabaigos, o jo bendras biudžetas su šiuo naujausiu papildymu yra 431 mln. EUR.

Pagal Priemonę įgyvendinamų projektų lyčių aspektai

Įgyvendinant veiksmus pagal Priemonę toliau vadovaujamas Trečiuoju ES lyčių lygybės veiksmų planu „2021–2025 m. kartu siekime lyčių lygybės pasaulyje“. Įvairiausio statuso moterų ir mergaičių žmogaus teisių propagavimas, apsauga ir įgyvendinimas, lyčių lygybė ir moterų bei mergaičių įgalėjimas 2025 m. tebebuvo prioritetiniai klausimai. Su lytimi susiję aspektai buvo įtraukti į visus Priemonės projektus ir nuolat stebimi naudojant suskirstytus duomenis (76 rodikliai).

Priemonė padėjo gerokai padidinti moterų įsidarbinamumą: daugiau kaip 39 000 moterų baigė trumpalaikius kvalifikacijos kėlimo kursus, apie 68 000 pasinaudojo konsultavimo užimtumo klausimais paslaugomis, o per 4 000 moterų valdomų įmonių gavo konsultacinę arba finansinę paramą. Pagal Priemonę pabėgėlėms rengti turkų kalbos kursai; juos sėkmingai baigė apie 37 000 suaugusių pabėgėlių moterų. Be to, apie 55 000 mergaičių pabėgėlių lankė ikimokyklinio ugdymo įstaigas – tokia galimybė joms suteikta įgyvendinant Priemonės lėšomis finansuojamus projektus; 38 000 studentų gavo stipendijas studijoms. Beveik du trečdaliai pagal Priemonę dirbančių mokytojų ir švietimo darbuotojų yra moterys. Grynujų pinigų pervedimo programa (SSN) šiuo metu naudojasi 700 000 pabėgėlių moterų. Be to, maždaug 200 000 besimokančių mergaičių šeimos gavo sąlyginius grynuosius pinigus švietimo paramos tikslais. Maždaug 700 000 pabėgėlių moterų pasinaudojo apsaugos ir tolesnio nukreipimo paslaugomis, nesusietomis su grynujų pinigų pervedimo programomis, o maždaug milijonas pabėgėlių moterų pasinaudojo apsaugos paslaugomis pagal Priemonės finansuojamus projektus.

5. Stebėseną, vertinimas ir auditas

2025 m. ataskaitos apie įgyvendinant Priemonę pasiektus rezultatus ir toliau buvo grindžiamos atnaujinta Priemonės rezultatų sistema²⁸ ir Pokyčių teorija²⁹. Su 14-ąja Priemonės stebėsenos ataskaita, kuri paskelbta 2026 m. sausio mėn., galima susipažinti Komisijos interneto svetainėje³⁰.

2024 m. pabaigoje Komisija pasirašė naują sutartį (SUMAR), siekdama užtikrinti, kad toliau būtų taikoma Priemonės stebėsenos ir duomenų valdymo sistema, sukurta pagal pirmąją techninės pagalbos sutartį (SUMAF)³¹. Pradinė SUMAF³² sutartis baigėsi 2024 m. gruodžio mėn.; joje pranešta apie iš viso atliktas 127 stebėsenos misijas (apimančias keturias *ad hoc* misijas), o 2025 m. pagal naują SUMAR sutartį buvo užbaigta 20 misijų. Pirmaisiais sutarties metais SUMAR laiku pateikė visus kokybiškus rezultatus. 2025 m. ES delegacija Turkijoje ir SUMAR iš viso surengė septynis stebėsenos vizitus į užsieniečių sulaikymo centrus; tokių vizitų tikslas – migracijos valdymo institucijai skirtą veiklos dotacijos įgyvendinimo stebėseną³³.

2024 m. balandžio mėn. Europos Audito Rūmai paskelbė antrąjį Priemonės veiklos auditą. Audito ataskaita, įskaitant Audito Rūmų nustatytus faktus bei rekomendacijas ir Komisijos atsakymus, buvo paskelbta 2024 m. balandžio 24 d.; ją galima rasti internete³⁴. Pagrindinė Audito Rūmų rekomendacija buvo Komisijai pagerinti Priemonės projektų poveikio vertinimo būdą ir pradėti diskusiją su valstybėmis narėmis ir Turkijos valdžios institucijomis dėl to, kaip užtikrinti, kad projektai būtų tvarūs.

Siekiant įvertinti Priemonės rezultatus, 2025 m. rugsėjo–spalio mėn., padedant SUMAR tarnyboms, keliose provincijose buvo atliktas provincijų veiksmingumo vertinimo tyrimas – surengtos 38 tikslinių grupių diskusijos ir 25 pagrindinių informatorių pokalbiai. Delegacija paprašė ankstesnių PIKTES projektų duomenų ir taip pat rengia diskusijas su Nacionalinio švietimo ministerija dėl to, kaip pagerinti vykdomo PIKTES projekto duomenų sistemą. Pabėgėlių galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis išlaikomos skiriant papildomų lėšų tiesioginių dotacijų sutartims su atitinkamomis šakinėmis ministerijomis.

2024 m. Komisija užsakė nepriklausomą galutinį Priemonės vertinimą, kuris buvo užbaigtas 2025 m. pabaigoje. Vertintas Priemonės veiksmingumas, aktualumas, suderinamumas ir

²⁸ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/23babb53-e316-4361-b373-78f0ce1d663e_en?filename=EU%20support%20to%20Refugees%20in%20TR_Results%20Framework.pdf.

²⁹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.

³⁰ https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en.

³¹ Techninė pagalba ES paramos pabėgėliams Turkijoje veiksmingumui stebėti – PNPP/2024/461–735.

³² Techninė pagalba pagal Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę finansuojamų veiksmų stebėsenai remti – IPA/2021/429-105 (Sutarties IPA/2018/393-877 VI priedėlis).

³³ 2025 m. kovo mėn. ES delegacija Turkijoje apsilankė Adanos užsieniečių sulaikymo centre, o 2025 m. rugsėjo mėn. – Aidino užsieniečių sulaikymo centre. Misijos išvados buvo pasidalyta su Turkijos valdžios institucijomis.

³⁴ https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_LT.pdf.

tvarumas, ypatingą dėmesį skiriant antrajai daliai. Ataskaitoje³⁵ pateikiamos vertingos rekomendacijos dėl ES pagalbos pabėgėliams Turkijoje ir kitur planavimo ir įgyvendinimo.

Vertinime daroma išvada, kad Priemone buvo užtikrintas visapusiškas ir tinkamai koordinuojamas ES atsakas, kuris davė reikšmingų rezultatų pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms prioritetiniuose sektoriuose, visų pirma apsaugos, pagrindinių poreikių, švietimo ir sveikatos srityse. Joje taip pat pabrėžiamas Priemonės lankstumas prisitaikant prie užsitęsusių ir kintančios krizės. Be to, vertinime atkreipiamas dėmesys į iššūkius užtikrinant rezultatų tvarumą, visų pirma pragyvenimo šaltinių ir ilgalaikės socialinės ir ekonominės įtraukties srityje, taip pat į poreikį toliau didinti intervencijų tvarumą ir pažeidžiamiausių grupių informavimą.

6. Komunikacija ir matomumas

2025 m. toliau buvo tęsiama veikla, kuria siekiama didinti Priemonės veiksmų ir ES pagalbos Turkijai priimant pabėgėlius matomumą. Dėl šiuo laikotarpiu smarkiai išaugusios neigiamos oficialios retorikos ir nepalankaus visuomenės požiūrio į pabėgėlius daugiausia dėmesio buvo skiriama pagalbai, kurią ES teikia pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms po 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimų. Veiklos pavyzdžiai:

2025 m. sausio mėn. už pasirengimą krizėms ir jų valdymą ir už lygybę atsakinga Komisijos narė Hadja Lahbib surengė vizitus Ankaroje, taip pat nuo žemės drebėjimo nukentėjusiame regione ir susipažino su projektais, įgyvendinamais pagal Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę.

2025 m. balandžio mėn., bendradarbiaujant su Lenkijos ambasada Ankaroje, Lenkijos pirmininkavimo laikotarpiu buvo surengta spaudos atstovų kelionė į Varšuvą, kurioje dalyvavo žinomi Turkijos žurnalistai. Vizito metu surengtos diskusijos dėl migracijos ir vizitas FRONTEX būstinėje.

2025 m. gegužės mėn. Gaziantepė buvo surengta keletas renginių Europos diena paminėti, įskaitant priėmimą Zeugmos muziejuje ir Turkijos menininko sukurtą piešinį ant sienos, kuriuo pabrėžiamas glaudus ES ir Turkijos bendradarbiavimas. Po to Briuselyje įvyko dar vienas renginių ciklas: delegacijos parengtos sėkmės istorijos, nuotraukos ir vaizdo įrašai buvo pristatyti viešojoje parodoje priešais Europos Parlamento pastatą. Paroda vyko iki birželio 20 d. – Pasaulinės pabėgėlių dienos. Birželio 18–20 d. buvo surengta spaudos atstovų kelionė, taip pat buvo surengtas priėmimas, kuriame dalyvavo delegacijos vadovas ir Turkijos atstovai.

Liepos 11 d. Erimtano muziejuje surengto atidarymo renginio proga taip pat pristatyta didelio formato iliustruota knyga, kurioje apžvelgiamos sėkmės istorijos.

³⁵ https://enlargement.ec.europa.eu/final-evaluation-facility-refugees-turkey_en?prefLang=lt.

7. Išvados ir tolesni veiksmai

2025 m. Priemonė buvo toliau įgyvendinama. Sutartys dėl viso Priemonės veiklos biudžeto sudarytos iki 2020 m. pabaigos, o iki 2025 m. pabaigos iš viso išmokėta 5,9 mlrd. EUR. Iki 2029 m. iš viso bus toliau įgyvendinama 11 projektų. 2025–2027 m. asignuota papildoma pagalba pabėgėliams toliau teikiama ir ja siekiama užtikrinti pagal Priemonę pasiektų rezultatų tvarumą.

Be kita ko, numatyti tokie **tolesni veiksmai**:

- *toliau veiksmingai įgyvendinti visus pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms skirtus projektus laikantis patikimo finansų valdymo principų;*
- *toliau plėtoti su pabėgėliais susijusią komunikacijos veiklą;*
- *programuoti 195 mln. EUR papildomą paramą pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms iš 2027 m. biudžeto, siekiant užtikrinti pagal Priemonę pasiektų rezultatų tvarumą;*
- *toliau stebėti pabėgėlių Turkijoje poreikius.*